

เดลินิวส์

Daily News
Circulation: 350,000
Ad Rate: 1,800

Section: First Section/หน้าแรก

วันที่: ศุกร์ 5 มิถุนายน 2569

ปีที่: - ฉบับที่: 27994

หน้า: 1 (ล่างซ้าย), 8

Col.Inch: 121.33 Ad Value: 218,394

PRValue (x3): 655,182

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: สก๊อปหน้า 1: ลดปัญหาภาระล้นมือ! 'คลิปสั้นช่วยครู' แฉใจโหมเกาถูกที่คั่น...

สก๊อปหน้า 1 เดลินิวส์

4x4=16
4x5=20
4x6
4x
4x5

**ลดปัญหาภาระล้นมือ!
'คลิปสั้นช่วยครู'
แฉใจโหมเกาถูกที่คั่น?**

อ่านต่อหน้า 8

สก๊อปหน้า 1 เดลินิวส์

• ต่อจากหน้า 1

**ลดปัญหาภาระล้นมือ!
'คลิปสั้นช่วยครู'
แฉใจโหมเกาถูกที่คั่น?**

ก รณี “วิกฤติภาระงานครูไทย” ได้เกิด “เสียงสะท้อนครู” มาอย่างต่อเนื่อง โดยเคยมีผลสำรวจเกี่ยวกับปัญหานี้ จนพบข้อมูลที่น่าตกใจ นั่นก็คือ มีคุณครูถึงร้อยละ 70 ต้องสูญเสียเวลาไปกับงานเอกสารและงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของเวลาทำงานทั้งหมด ซึ่งถือเป็นปัญหาเรื้อรังที่เป็นปัจจัยจู่จี้คุณภาพการศึกษาไทยมาอย่างยาวนาน... ทั้งนี้ เกี่ยวกับ “วิกฤติภาระงานครู” ซึ่งมีปัญหาสะสมและเรื้อรังมานานนั้น จึงมีการเสนอแนวคิดต่าง ๆ มาตลอด เพื่อหวังที่จะช่วย “ลดภาระงานครู” และล่าสุดที่กำลังเป็นกระแสคือแนวคิดที่เสนอให้ “นำดีท็อกมาใช้” เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน โดยเสนอให้คุณครูใช้เทคโนโลยี AI มาช่วยผลิตคลิปวิดีโอสั้น เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน...

เพื่อให้ครูมีสื่อการสอนที่เข้าใจง่าย-ทันสมัย รวมถึงเพื่อช่วยลดเวลาการจัดทำสื่อของครู ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อช่วยลดภาระงานอย่างไรก็ดี แต่หลังแนวคิดเกี่ยวกับการ “นำแพลตฟอร์มคลิปสั้น 2 นาที” มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนของครูถูกเปิดเผยออกมา สังคมก็ได้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแนวคิดนี้ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว โดยฝั่งที่ “ไม่เห็นด้วยมองว่า... เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ไม่ถูกจุด หรือ “เอาไม่ถูกที่คั่น” เพราะปัญหาที่ครูไทยวันนี้เผชิญก็คือ “งานเอกสาร” กับ “ภาระงานอื่น” ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเด็ก ๆ นักเรียนโดยตรง... สำหรับข้อทักท้วงเรื่องนี้ที่ “ทีมสก๊อปเดลินิวส์” จะ

เดลินิวส์

Daily News
Circulation: 350,000
Ad Rate: 1,800

Section: First Section/หน้าแรก

วันที่: ศุกร์ 5 มิถุนายน 2569

ปีที่: - ฉบับที่: 27994

หน้า: 1(ล่างซ้าย), 8

Col.Inch: 121.33 Ad Value: 218,394 PRValue (x3): 655,182

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: สก๊อปหน้า1: ลดปัญหาภาระล้นมือ! 'ศิลปินช่วยครู' แฉใจใหม่เกา...

รศ.ดร.สิทธิชัย วิชัยดิษฐ์

สะท้อนต่อเป็นมุมมองจากทาง รศ.ดร.สิทธิชัย วิชัยดิษฐ์ นักวิชาการจากคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ที่ออกมาให้มุมมองเชิงวิเคราะห์หน้าสนใจว่า... การที่ ศธ. พยายามนำเทคโนโลยีคลิปสั้นผ่านแพลตฟอร์มยอดฮิตมาใช้ นั่น ส่วนตัวมองเรื่องนี้ว่า... **ควรต้องทบทวนอย่างรอบด้านมากกว่านี้** เนื่องจากการลดภาระครูที่เหมาะสม และถูกจุด ไม่ใช่การไปลดภาระในกระบวนการออกแบบ หรือทำสื่อการสอน แต่คือการตัดลดงานส่วนเกินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ออกไปมากกว่า ดังนั้นจึงมองนโยบายนี้ว่า... อาจเป็นการแก้ปัญหาที่เกาไม่ถูกที่คัน และอาจจะไม่ตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรทางการศึกษา และคุณครู...

"ต้องเข้าใจก่อนว่า...ภาระงานที่สร้างความเหนื่อยล้าให้ครูส่วนใหญ่ จนทำให้ครูไม่มีเวลาไปโฟกัสเด็ก ไม่ใช่งานสร้างสรรค์สื่อการสอน แต่เป็นงานเอกสาร งานการเงิน งานพัสดุ หรือโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกส่งตรงมาจากส่วนกลาง" ...รศ.ดร.สิทธิชัย ฉายภาพ "ภาระงานของครู" ที่เกิดขึ้น ที่ไม่ใช่เรื่องการออกแบบสื่อการสอน

แต่ครูส่วนใหญ่ "มีปัญหาจากภาระงานอื่น ๆ"

นักวิชาการคนเดิมยังชี้ว่า... การที่ออกแบบสื่อการเรียนรู้เป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของครูทุกคน ที่สำคัญกิจกรรมนี้ยังช่วยให้ครูได้พัฒนาศักยภาพตนเองในการส่งต่อความรู้ ดังนั้นถ้ารัฐบาลต้องการคืนครูให้กับอนาคตของนักเรียนจริง สิ่งที่ต้องเร่งทำมากที่สุดคือ **"เคลียร์งานธุรการออกไปจากชีวิตครู"** ...เพื่อให้ครูมีเวลาไปทำหน้าที่หลักในห้องเรียน โดยนักวิชาการรายนี้กล่าวอีกว่า... หรือถ้ากระทรวงศึกษาธิการต้องการนำ AI เข้ามาจับ

เคลื่อนการทำงานของคุณครูยุคใหม่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น **ควรเปลี่ยนทิศทางการบังคับให้ครูทำคลิปสั้น มาเป็นการสนับสนุนใช้ AI เพื่อจัดการงานด้านเอกสารและการบริหารจัดการข้อมูล** เนื่องจากระบบราชการมีข้อมูลมหาศาลของผู้เรียนที่กระจุกกระจาย

"ส่วนตัวเชื่อว่า...การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเชื่อมโยงและวิเคราะห์ปัญหา หรือความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งจะเกิดประโยชน์เชิงโครงสร้างที่จับต้องได้มากกว่า" ...เป็น "ข้อเสนอแนะ" จาก รศ.ดร.สิทธิชัย ที่เสนอแนวทาง **"ปรับเปลี่ยนการใช้งาน AI"** "ลดภาระงานเอกสาร" เพื่อช่วยครูจะดีกว่า

เดลินิวส์

Daily News
Circulation: 350,000
Ad Rate: 1,800

Section: First Section/หน้าแรก

วันที่: ศุกร์ 5 มิถุนายน 2569

ปีที่: - ฉบับที่: 27994

หน้า: 1 (ล่างซ้าย), 8

Col.Inch: 121.33 Ad Value: 218,394 PRValue (x3): 655,182

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: สกูปหน้า1: ลดปัญหาภาระล้นมือ! 'ศิลปินช่วยครู' แน่ใจใหม่เกา...

นอกจากนี้ยังเสนอแนวทาง “แก้ปัญหาภาระงานครูระยะยาว” ว่า... หากจะแก้ปัญหาให้เกิดผลรูปธรรมจับต้องได้ ควรเติมเต็มทรัพยากรในจุดที่ขาดแคลนอย่างเป็นระบบ อาทิ รัฐควรพิจารณาสนับสนุนกำลังคนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ด้านเอกสารและธุรการโดยเฉพาะในทุก ๆ โรงเรียน หรือใช้วิธีจัดสรรงบประมาณตรงลงไปยังสถานศึกษา เพื่อให้โรงเรียนไปออกแบบวิธีภายในที่สอดคล้องกับบริบทตัวเอง เนื่องจากความต้องการของโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองกับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้นมีความแตกต่างกัน โดยที่ “ประโยชน์” ของการมอบเวลาคืนในการสอนให้กับครูว่า... จะช่วยให้ครูกลับมาทำความเข้าใจเป้าหมาย

ทางการเรียนรู้ได้อีกครั้ง จนออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการของเด็ก ๆ

“แม้วัตถุประสงค์ของนโยบายนี้จะตั้งอยู่บนความปรารถนาดีที่อยาก让孩子เข้าถึงสื่อการสอนที่ง่ายและรวดเร็ว แต่ก็ควรรับฟังความเห็นและศึกษาพฤติกรรมที่แท้จริงก่อนอันดับแรก และควรรับฟังและศึกษาให้รอบด้านเพื่อให้ได้ข้อมูลว่า... แท้จริงแล้วเด็กต้องการใช้แพลตฟอร์มนี้เพื่อเรียนรู้เชิงวิชาการจริงหรือไม่ หรือมีแนวโน้มพฤติกรรมกาเสพติดคอนเทนต์อย่างไรในโลกปัจจุบัน” ...อาจารย์คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ระบุ

ส่วนอีกหนึ่งข้อเท็จจริงที่ไม่อาจมองข้ามไปได้คือ ธรรมชาติผู้ใช้แพลตฟอร์มวิดีโอสั้น ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยใด มักจะเลือกชมเนื้อหาที่ตอบสนองความบันเทิงหรือสิ่งที่ตัวเองสนใจเป็นหลัก ดังนั้นการที่ภาครัฐอุดหนุนคอนเทนต์วิชาการที่มีคุณภาพเข้าไปในระบบ จึงไม่ได้เป็นหลักประกันว่า... นักเรียนจะตั้งใจจดดู หรือเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นจริงหรือเปล่า ซึ่งถ้าปราศจากการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง นโยบายที่มีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดที่ดีเพราะอยากช่วยเด็กกับครู ก็อาจกลายเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและเวลา

ของครูโดยเปล่าประโยชน์

ส่วนอีกประเด็นที่สังคมและผู้ปกครองไม่น้อยรู้ลึกกังวลทาง รศ.ดร.สิทธิชัย กล่าวไว้... คือ เรื่องของ “ผลกระทบเชิงลบต่าง ๆ” จากการที่เด็กและเยาวชนต้องใช้เวลาอยู่กับหน้าจอสมาร์ทโฟนมากเกินไปในแต่ละวัน รวมถึงปัญหาเรื่องของสมาธิสั้น การขาดปฏิสัมพันธ์ในโลกจริง และปัญหาสุขภาพสายตา ที่ล้วนเป็นเรื่องใหญ่ที่ผู้ปกครองของไทยกำลังเผชิญอยู่ ดังนั้นการที่หน่วยงานรัฐระดับกระทรวงหันมาส่งเสริมให้ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางหลักในการเรียนรู้อีกทางหนึ่ง จึงเสมือนไปเพิ่มข้อกังวลใจของสังคมที่พยายามจะหาวิธีควบคุมเวลาหน้าจอบุตรหลาน... เป็นมุมสะท้อนของนักวิชาการรายนี้

“ถ้าเรานับจำนวนคนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาทั้งหมด จะเห็นได้ว่านักเรียน และครู มีจำนวนที่มากที่สุด แต่กลับเสียเวลาที่สุด ดังนั้นการจะทำนโยบายอะไรหรือหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา ควรต้องกลับไปพินิจนักเรียนและครูก่อน ศร. ถึงจะรู้ว่าควรจะทำอะไรยังไงต่อ” ...เป็นเสียงสะท้อนของ รศ.ดร.สิทธิชัย นักวิชาการ มธ. ที่มีการระบุเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้

หลังมีแนวคิดให้คุณครูใช้เอไอทำคลิปสอนเด็กเพื่อหวังลดภาระงานครู...ซึ่งถึงแม้จะมีเจตนาที่ดี แต่ก็มีเสียงทักท้วงควรศึกษาให้รอบคอบก่อน!!

ทีมสกูปเดลินิวส์

ไทยรัฐ

Thal Rath
Circulation: 800,000
Ad Rate: 750

Section: กีฬา/-

วันที่: ศุกร์ 5 มิถุนายน 2569

ปีที่: 77 ฉบับที่: 24972

Col.Inch: 8.02 Ad Value: 6,015

ภาพข่าว: เพิ่มศักยภาพ

หน้า: 10(ล่าง)

PRValue (x3): 18,045

คลิป: ชาว-ดำ

เพิ่มศักยภาพ ภูกิจ ศิธรานนท์ ปธ.จเนท.บ.บมจ.เรียล สมาร์ท และ
ศ.ดร.สัญญา มิตรเอม คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มธ. ทำเอ็มไอยูทางวิชาการ
ต่อยอดพัฒนาศักยภาพนักศึกษา และบุคลากรด้านเทคโนโลยี ที่ มธ. ศูนย์รังสิต.

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 150,000
Ad Rate: 833

Section: First Section/พิเศษ

วันที่: ศุกร์ 5 มิถุนายน 2569

ปีที่: 39

ฉบับที่: 13178

หน้า: 6(ซ้าย)

Col.Inch: 44.72 Ad Value: 37,251.76 PRValue (x3): 111,755.28

ศิลปิน: ชาว-ดำ

หัวข้อข่าว: บทความพิเศษ: เด็กเกิดน้อยเป็นปัญหาจริงหรือ?

กรุงเทพธุรกิจ

บทความพิเศษ

● **ศ.ดร.เบตตภา ไวกย์เลิศศักดิ์ (ยาบูชิตะ)**

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เด็กเกิดน้อย เป็นปัญหาจริงหรือ?

ผู้เขียนมีโอกาสเข้าร่วมงานประชุมวิชาการประจำปีของ Japan Association for Social Policy Studies ที่ The University of Tokyo เวทีหนึ่งที่นำเสนอใจคือ การถกเถียงเรื่อง **วิกฤติเด็กเกิดน้อย หรือ Shoshika**

(declining birthrate) ซึ่งกำลังกลายเป็นโจทย์ใหญ่ของทั้งญี่ปุ่น เกาหลีใต้และจีน

นักวิชาการรุ่นใหม่ 3 คน เปรียบเทียบให้เห็นว่า แม้ทั้งสามประเทศ จะเผชิญภาวะอัตราการเกิดต่ำเหมือนกัน แต่รากของปัญหาและวิธีรับมือ กลับต่างกัน

เกาหลีใต้ กำลังกลายเป็น “สังคมไม่แต่งงาน” เพราะภาวะการเลี้ยงดูบุตร สูงเกินไป รัฐบาลจึงต้องปรับแนวนโยบายครั้งสำคัญ จากเดิมที่ส่งเสริม “การมีบุตรภายใต้การแต่งงาน” มาเป็นการสนับสนุน “**คู่ที่ท้องไม่แต่ง**” หรือการมีบุตรโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงาน รวมถึงคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น เป้าหมายไม่ใช่เพียงเรื่องเศรษฐกิจ แต่ยังเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ที่ต้องรักษาจำนวนประชากรท่ามกลางแรงกดดันจากกำลังทหารของเกาหลีเหนือ

จีน แม้จะยกเลิกนโยบายลูกคนเดียวไปแล้ว แต่คนหนุ่มสาวจำนวนมาก ก็ยังไม่กล้ามีลูกหลายคน รัฐบาลจึงพยายามออกมาตรการทั้งการเพิ่มสถานรับเลี้ยงเด็ก สนับสนุนให้ผู้หญิงสามารถทำงานนอกบ้านและดูแลครอบครัวไปพร้อมกัน รวมถึงเงินช่วยเหลือต่างๆ

ญี่ปุ่น หลังเกิดปรากฏการณ์ “1.5 ช็อก” ในปี 2533 ซึ่งอัตราการเกิดลดลงเหลือเพียงเด็ก 1.57 คนต่อผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ 1 คน รัฐบาลก็ตระหนักและเริ่มออกมาตรการต่างๆ ทั้งเงินอุดหนุนบุตร การสนับสนุนให้ผู้หญิงสามารถทำงาน มีบุตรและดูแลผู้สูงอายุในบ้านไปพร้อมกัน แต่ปัญหาก็ก็น่าสนใจต่อไป เกิด**ปัญหาแต่งงานช้า มีบุตรช้า** ต้นทุนชีวิตยุคใหม่เหมือน “ดักหน้า” คนหนุ่มสาวตั้งแต่ยังไม่เริ่มสร้างครอบครัว

รัฐจำเป็นต้องพยายามหยุดภาวะเด็กเกิดน้อย เพราะต่างรู้ว่า เมื่อประชากรวัยแรงงานลดลง ผลผลิตทางเศรษฐกิจของประเทศก็จะลดลงตาม ในสังคมสูงวัยระดับสุดยอด รายจ่ายเพื่อดูแลผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่รายได้จากคนวัยทำงานกลับลดลง

แต่มีนักวิชาการอาวุโสชาวญี่ปุ่นท่านหนึ่งตั้งคำถามกลับว่า “**เด็กเกิดน้อยเป็นปัญหาจริงหรือ?**” ญี่ปุ่นเกาหลีใต้และจีน ที่แก้ตัวในอัตราเร่งเร็วกว่ายุโรปก็พยายามแก้มาแล้วกว่าสองทศวรรษ ญี่ปุ่นภายใต้นโยบายอาเบะโนมิคส์เองทุ่มงบประมาณหลายแสนล้านบาทเพื่อแก้ปัญหาเด็กเกิดน้อย แต่ผลลัพธ์ก็ยังไม่ชัดเจน **คำถามจึงไม่ใช่เพียงว่า “จะอย่างไรให้คนมีบุตร” แต่อาจต้องถามใหม่ว่า “เราจำเป็นต้องฟื้นกระแสหรือไม่”**

ปัญหาที่แท้จริงอาจไม่ใช่จำนวนคนที่ลดลง แต่เป็นการที่ระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างอุตสาหกรรมยังไม่ยอมปรับตัว ในอดีต โลกก็ไม่ได้มีประชากรมากเช่นปัจจุบัน คนที่ได้รับผลกระทบคือภาคธุรกิจที่ต้องการแรงงานจำนวนมากในระบบเดิม ทางออกก็ต้องเพิ่มผลผลิตแรงงาน ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ช่วยให้คนหนึ่งคนสร้างผลผลิตได้สูงขึ้น ขณะทำงานใช้แรงงานระดับล่างก็อาจนำเข้าแรงงานต่างชาติเข้ามาทดแทน

อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ ญี่ปุ่นเริ่มนิยาม “ผู้สูงอายุ” ใหม่ตามช่วงวัย อายุ 50-65 ปี ถูกเรียกว่า “มิดเดิลซีเนียร์” อายุ 65-80 ปี คือ “ซีเนียร์” และอายุเกิน 80 ปี คือ “ซูเปอร์ซีเนียร์” การเปลี่ยนคำเรียกสะท้อนว่า สังคมกำลังมองผู้สูงอายุใหม่ จากเดิมที่เป็น “ภาระ” ไปสู่การเป็น “ทรัพยากรมนุษย์”

เมื่อหันกลับมามองไทย ภาพที่เห็นอาจน่ากังวลยิ่งกว่า เพราะไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดอย่างรวดเร็ว เราผ่านจุด “1.5 ช็อก” ในปี 2562 (อยู่ที่ 1.49) มาแล้วเช่นกัน และแม้จะมีมาตรการส่งเสริมการมีบุตร แต่ก็ยังไม่ใช่นโยบายหลักอย่างจริงจัง

ต่างจากยุโรปหรือเอเชียตะวันออกที่เป็น “สังคมรวยก่อนแก่” ไทยกลับกำลังเดินเข้าสู่ภาวะ “แก่ก่อนรวย” ขณะที่อายุขัยเฉลี่ยต่ำกว่าระบบสวัสดิการและสถานะการคลังยังไม่แข็งแรงเท่าประเทศพัฒนาแล้ว นั่นทำให้แรงกระแทกทางเศรษฐกิจและสังคมอาจรุนแรงกว่า

การ “เหยียบเบรก” ไม่ให้อัตราเร่งของสังคมสูงวัยพุ่งเร็วเกินไป จนเกิดภาวะ**กระแทกหนัก (hard landing)** ยังเป็นเรื่องจำเป็น อย่างน้อยที่สุดเพื่อซื้อเวลาให้สังคมไทยปรับตัวได้ทัน ก่อนวันที่คนวัยทำงานจะน้อยเกินกว่าจะประคองทั้งเศรษฐกิจและสังคมสูงวัยไว้ได้พร้อมกัน

นี่ถึงที่นักศึกษายกบอกว่า “อาจารย์บอกให้มีลูก แต่หนู/ผมยังไม่พร้อมเลย” ดูเพิ่มเติมได้ในหนังสือ ถอดบทเรียนจ้างงานและบริหารทรัพยากรมนุษย์ของญี่ปุ่นยุคสังคมสูงวัยระดับสุดยอด

มติชน สุดสัปดาห์

Matichon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 353

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 5 - พุธที่ 11 มิถุนายน 2569

ปีที่: 46

ฉบับที่: 2390

หน้า: 83(เต็มหน้า)

Col.Inch: 95.39 Ad Value: 33,672.67 PRValue (x3): 101,018.01

ศิลปิน: ชาว-ดำ

คอลัมน์: Agora: เจ้าฟ้าและสามัญชน ชีวิตโลดโผนผจญภัย ของนักเรียนทุนไทย...

เจ้าฟ้าและสามัญชน ชีวิตโลดโผนผจญภัย ของนักเรียนทุนไทยในต่างแดน (1)

Agora

กฤตภาศ ศักดิ์ชานนท์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

www.facebook.com/bintokrit

เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ

ชีวิตคนธรรมดาสามัญที่ได้รับทุนศึกษาต่อต่างประเทศเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นทั่วไปในปัจจุบัน

แต่หากย้อนกลับไปเมื่อ 128 ปีก่อนในสมัยรัชกาลที่ 5 เรื่องราวเช่นนี้เป็นวาระใหญ่โตที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ยากยิ่ง

แม้ว่าการส่งคนไทยไปเรียนนอกจะเกิดขึ้นมานานนมแล้วก็ตาม อย่างน้อยก็สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ฯ ที่มีบันทึกว่าพระองค์ทรงส่งนักเรียนไทยไปยังฝรั่งเศสเพื่อศึกษาวิชาการตะวันตก

แต่การดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องนั้นเกิดขึ้นครั้งใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากรัฐจารีตไปสู่การเป็นรัฐชาติสมัยใหม่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5)

อย่างไรก็ตาม คนไทยที่ได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวงแทบทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นบรรดาศักดิ์ชั้นสูง เชื้อพระวงศ์ พระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ต่างๆ โดยรัชกาลที่ 5 มักส่งเจ้านายเหล่านั้นไปยังประเทศอังกฤษรวมทั้งประเทศอื่นๆ ในยุโรป เช่น เยอรมนี เดนมาร์ก ฯลฯ

แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการส่งไปรัสเซีย และยังไม่มีการให้ทุนกับสามัญชนอย่างเป็นทางการจะลักษณะ

กระทั่งในเวลาต่อมาเมื่อทรงตัดสินพระทัย

ว่าจะส่งพระราชโอรสพระองค์หนึ่งไปศึกษาต่อที่รัสเซีย

จึงเกิดความคิดใหม่ในการคัดเลือกนักเรียนไทยที่เป็นสามัญชนให้ได้รับโอกาสนี้ด้วย

พระราชโอรสซึ่งรัชกาลที่ 5 ทรงเลือกให้ไปเรียนที่รัสเซียก็คือสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ พระโอรสองค์ที่ 40 ของรัชกาลที่ 5 และเป็นพระโอรสองค์ที่ 4 ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง (พระองค์เจ้าเสาวภาผ่องศรี พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4) ซึ่งมีพระนามเป็นชื่อเล่นว่า “เล็ก”

ส่วนสามัญชนที่ได้รับทุนเล่าเรียนหลวงให้ติดตามไปศึกษาต่อยังประเทศรัสเซียด้วยนั้นเป็นเด็กหนุ่มจากโรงเรียนเทพศิรินทร์ชื่อว่า “พุ่ม” และไม่มีนามสกุลใดต่อท้าย เนื่องจากในสมัยนั้นคนไทยยังไม่มีการใช้นามสกุลแบบ

ในปัจจุบัน

เรื่องราวเหล่านี้ได้รับการบอกเล่าอยู่ในหนังสือ “เกิดวังปารุสก์” ซึ่งเขียนโดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ผู้เป็นพระโอรสของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถนั่นเอง

โดยเนื้อความตอนนี้ได้บรรยายว่า

“การส่งพ่อไปศึกษาในราชสำนักรัสเซียครั้งนั้นหลวมๆ ทรงมีความคิดอย่างใหม่ คือไม่ทรงอยากให้พ่อไปได้รับความสุขสบายและทรูทรากที่นั่นแต่บังคับเดี่ยว เกรงว่าอาจจะบังเกิดความเกียจคร้านและขาดมานะที่จะพยายามเล่าเรียนให้เต็มที่ จึงทรงตกลงจะส่งนักเรียนไทยที่เป็นคนสามัญไปด้วยอีกคนหนึ่งเพื่อจะได้เป็นคู่แข่งในการเล่าเรียน หวังว่าพ่อจะมีขีตติยมานะไม่ยอมแพ้ให้นักเรียนคนอื่น จึงคงจะทำให้ขยันขันแข็งขึ้นอีก”

ข้อความตอนนี้แสดงให้เห็นถึงเหตุผลของรัชกาลที่ 5 ว่าเพื่อต้องการให้เกิดการแข่งขัน

มติชน สุดสัปดาห์

Matichon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 353

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 5 - พุธที่ 11 มิถุนายน 2569

ปีที่: 46

ฉบับที่: 2390

หน้า: 83(เต็มหน้า)

Col.Inch: 95.39 Ad Value: 33,672.67 PRValue (x3): 101,018.01 ศิลป: ชาว-ดำ

คอลัมน์: Agora: เจ้าฟ้าและสามัญชน ชีวิตโลดโผนผจญภัย ของนักเรียนทุนไทย...

ขึ้นในระหว่างเรียน กระตุ้นไม่ให้ผู้เรียนติดสลายและเกิดความเฉื่อยชา

การมีใครสักคนเป็นคู่แข่งประกบอยู่จึงสร้างความคึกคักกระตือรือร้นในการเล่าเรียนขึ้นมาได้ ซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อการใช้ชีวิตนักเรียนนอกที่อยู่ห่างบ้านห่างเมือง

ในอีกแง่หนึ่งก็อาจคิดไปได้ว่าการมีเพื่อนคนไทยสักคนอยู่ด้วยก็ย่อมดีกว่าใช้ชีวิตคนเดียวตามลำพัง เพราะสามารถเป็นได้ทั้งมิตรสหายร่วมทุกข์ร่วมสุขที่เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นหูเป็นตาให้กันและกันได้

ที่สำคัญคือคนผู้นั้นต้องมีความเฉลียวฉลาด มีคุณสมบัติโดดเด่นเหนือกว่าคนทั่วไป จึงจะช่วยให้ช่วยกันคิดที่คิดได้ได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น จึงต้องทำการเลือกเพื่อนอย่างพิถีพิถัน ดังความในหนังสือที่บอกเล่าเอาไว้ว่า

“... นักเรียนผู้นั้นต้องเป็นผู้ที่ฉลาดเฉลียวอย่างมากด้วย ผู้ที่ได้รับเลือกไปรัสเซียคือ นายพุ่ม อายุรุ่นราวคราวเดียวกับพ่อ และเป็นนักเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ที่สอบไล่แข่งขันได้ทุนเล่าเรียนหลวง ในการส่งนายพุ่มไปรัสเซีย ทูลหม่อมมู่ได้ทรงขอร้องต่อพระเจ้าจักรพรรดิโคโลส ให้ให้นายพุ่มได้มีฐานะเท่ากับพ่อทุกประการในทางการกินอยู่และการศึกษา”

เมื่อเตรียมการพร้อมแล้ว นักเรียนไทยทั้งสองก็ได้เริ่มออกผจญภัยในต่างแดนไปสู่นครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ประเทศรัสเซีย ในปี พ.ศ.2441 โดยเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถนั้นได้ผ่านการใช้ชีวิตที่อังกฤษมาก่อนแล้ว ประกอบ

กับได้รับการเรียนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่เล็กๆ จึงรู้ภาษาอังกฤษ ตลอดจนธรรมเนียมและวัฒนธรรมของอังกฤษเป็นอย่างดี แต่ยังไม่ล้นทัดภาษารัสเซีย เนื่องจากเพิ่งได้เรียนภาษารัสเซียมาไม่นาน

และเมื่อทั้งคู่เดินทางไปถึงก็ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากราชสำนัก ดังความที่บรรยายว่า

“พ่อและนายพุ่มได้เดินทางไปถึงประเทศรัสเซียในปี พ.ศ.๒๔๔๑ มีนายทหารชั้นนายพล นายพันมารับเสด็จที่ชายแดนและมีนายพลรัสเซียผู้หนึ่งเป็นองครักษ์และที่เลี้ยงประจำพระองค์ พระเจ้านิโคลาสได้ทรงจัดให้มีที่อยู่อย่างโอเอที่พระราชวังฤดูหนาว ในกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก และเมื่อเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินรัสเซีย ทั้งพ่อและนายพุ่มได้ประสพการต้อนรับอย่างดี”

แม้จะได้รับการรับรองอย่างอบอุ่นสะดวกสบาย แต่อุปสรรคที่ทั้งคู่ต้องเผชิญก็คือเรื่องของภาษานั้นเอง พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์บันทึกเรื่องราวในส่วนนี้ว่าปัญหาใหญ่ที่ทำทลายจิตใจที่สุดก็คือการเรียนที่หนักหน่วงทั้งด้านเนื้อหาและภาษา นับเป็นด้านที่ที่สุดจุดหนึ่งของการปรับตัวเข้ากับชีวิตใหม่ ดังที่บรรยายเอาไว้ในหนังสือว่า

“ข้าพเจ้าได้เห็นหลักสูตรของโรงเรียนนั้นสังเกตได้ว่าการเล่าเรียนหนักมาก และเมื่อเรารำลึกดูว่านักเรียนไทยทั้งสองนั้น ต้องเล่าเรียนวิชาทั้งหลายโดยใช้ภาษารัสเซียอันเป็นภาษาที่นับว่ายากยิ่ง ซึ่งทั้งสองเพิ่งเริ่มเรียนภาษานั้นมาเพียงหนึ่งปี เราจะต้องยอมรับว่าการเล่าเรียนนั้นค่อนข้างจะยากอย่างยิ่ง”

สำหรับหลักสูตรที่ทั้งคู่เข้าไปศึกษา นั่นคือวิชาการทหารใน “โรงเรียนนายร้อยมหาดเล็ก” ชื่อโรงเรียนนายร้อยมหาดเล็ก เป็นชื่อที่คนไทยไม่คุ้นเคย เพราะในไทยนั้นโรงเรียนนายร้อยกับโรงเรียนมหาดเล็กอยู่แยกออกจากกัน ไม่ได้ผนวกรวมเป็นหนึ่งเดียวแบบที่ปรากฏในรัสเซีย

เหตุผลที่เป็นเช่นนั้น พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ได้อธิบายไว้ว่าเป็นเรื่องของการบริหารจัดการกองทัพ เนื่องจากรัสเซียเป็นประเทศที่กว้างขวางมากและมีกองทัพใหญ่โตกว่าไทย จึงไม่เหมาะที่จะมีโรงเรียนเดียวแบบไทย ตามที่ระบุไว้ในหนังสือว่า

“เมื่อไปถึงเรียบริ้อยแล้ว พระเจ้านิโคลาสก็ทรงจัดให้ทั้งสองเข้าประจำโรงเรียนนายร้อยมหาดเล็ก ชื่อโรงเรียนนายร้อยมหาดเล็กย่อมออกจะแปลกหูคนไทยเราในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัชกาลที่ 6 เรายังเคยมีโรงเรียนมหาดเล็ก แต่ที่ร่วมกับโรงเรียนนายร้อยนั้นไม่มี ส่วนประเทศรัสเซียเขาใหญ่โตกว่าเรา มีกองทัพบกมหึมา ฉะนั้น ถ้ามีโรงเรียนนายร้อยแต่โรงเรียนเดียว ก็จะใหญ่เกินไปที่จะปกครองได้สะดวก ถ้ามีโรงเรียนเดียวแต่ขนาดธรรมดาที่จะไม่มีนักเรียนออกเป็นนายทหารมากพอสำหรับประจำกองทัพบก เขาจึงมีหลายโรงเรียน ส่วนโรงเรียนนายร้อยมหาดเล็กนั้นอยู่ใกล้ชิดพระเจ้าแผ่นดินในสมัยนั้นจึงนับว่าทูลหราชที่สุด”

อ่านต่อฉบับหน้า ●